

schijnbaar met schier lossen strik de haarvlecht weet te binden, die echter metterdaad door den band wordt saamgehouden, dien het breede lint geheel overdekt ¹⁾).

Laat ons daarom het woord nog gunnen aan het leven buiten het wetboek, om te vernemen, wat ons dat omtrent het huwelijk heeft te zeggen.

En dan hooren we aanstonds op niet onzekeren toon van den hoogen eerbied, langen tijd te Rome aan het vrouwelijk geslacht bewezen ²⁾, ook al kwam men daardoor nog niet op den inval om volkomen rechtsgelijkheid tusschen man en vrouw in het huwelijk te eischen. Wat de hulde aangaat aan het vrouwelijk geslacht in het verkeer betoond, zoo zegt Ihering zelfs: »es war ein Gegenstand *höherer* Achtung, es stand eine Stufe *über* dem männlichen." ³⁾

Polygamie schijnt dan ook zelfs de rechtsorde nooit gedoogd te hebben ⁴⁾. Voorts heeft het de aandacht van meer dan één getrokken, dat in de geschiedenis van het oude Rome de vrouw zoo menigmaal op den voorgrond treedt.

De eerste oorlog ontstaat ter oorzake der vrouwen, die voorts Rome redden door, hoezeer geroofd, nu toch uit liefde voor hunne echtgenooten, weigeren naar hunne stamgenooten terug te keeren. Het einde van het koningschap staat in onmiddellijk verband met hetgeen van de hand van 's konings zoon aan Lucretia wedervoer. Coriolanus, aan het hoofd der Volscen voor de stad gelegerd, wordt inzonderheid door Veturia, zijne moeder, tot den aftocht bewogen ⁵⁾. De opstand tegen de *decemviri* breekt los, als Virginius met eigene

¹⁾ Zoo schrijft Ihering, t. a. p., II. 1. p. 143: »das System der Freiheit ist auf die Dauer nur da haltbar, wo die Sitte stark genug ist, den gesetzlichen Zwang zu ersetzen, Die Sitte ist die Selbstbeschränkung der Freiheit;"

²⁾ Cf. o. a. von Savigny, t. a. p., I. p. 350.

³⁾ T. a. p., II. 1. p. 204.

⁴⁾ Cf. over het beweren, dat het hebben van meer dan ééne vrouw in lateren tijd te Rome geoorloofd zou zijn geweest, Wächter, t. a. p., p. 196.

⁵⁾ Cf. Hölder, t. a. p., p. 35. Deze ziet in dit verhaal minder de vrouw dan wel de moeder geëerd, gelijk hij in het algemeen, p. 34, opmerkt: »Wie aber die Würde des Weibes gipfelt im Berufe der Mutter, so wurzelte die ihm in Rom gezollte Achtung im Verhältniss des Kindes zur Mutter."